

Av Simon Fuhrmann

1 februari 2021

Den här månaden är brevet skrivet av Simon Fuhrmann från Danmark. Simon är sognepræst i Levring-Hørup Pastorat i Mittjylland och har tillhört Ekumeniska Kommuniteten sedan 2009. Vid Generalkapitlet 2019 höll Simon ett mycket uppskattat bibelstudium med rubriken *Genom skapelsen till Skaparen – från jord till bord*. I det här brevet tar Simon med oss i en reflektion kring trons politiska dimensioner.

Kommunitetens ”politik”

Mens jeg skriver disse ord, er vi ved epifanitidens afslutning, der afsluttes med kyndelmisse den 2. februar. Derefter begynder vi at forberede os på den kommende faste. Men julen og epifanitiden har været fyldt af specielle hændelser. Det, der skete den 6. januar 2021, hvor en stor mængde Trump-tilhængere stormede *Capitol Hill*, sidder stadig i mig. Episoden har fyldt medierne verden over. Lignende episoder sker af og til rundt om i verden, men at det sker i et vestligt land som USA, verdens første liberale demokrati, er uhørt. Heldigvis foregik den mest katolske *inauguration* i amerikansk historie fredeligt den 20. januar. Hvad jeg først fandt ud af bagefter var, at den del af den amerikanske befolkning, der var tilhænger af diverse konspirationsteorier, ventede på, at militæret, der var talstærkt til stede, ville arrestere Biden og en række ledende politikere og afsløre dem i omfattende svindel og forbrydelser. Hvordan er vi kommet dertil, hvor verdens første liberale demokrati er så dybt påvirket af *alternative fakta*, alternative fortællinger og mistillid? Jeg vil ikke her forsøge at analysere denne situation, men det slår mig, at et demokrati, der er kendetegnet ved *fredelig* magtoverdragelse, er blevet erstattet af en tilstand af *ufred*.

Den samme erkendelse slår mig hver eneste jul: den utrolige *ufred*, der omgiver Jesu fødsel, juledagene og epifanitiden. Det er en ufred, der er værd at fremhæve, når romantiske forestillinger om det lille Jesusbarn, om julefred og englelyd, tager over. For lad os være ærlige. Julens bibeltekster har meget lidt at gøre med det, vi ser rundt om os ved juletid med glitter og pynt. Til gengæld har bibelteksterne

rigtig meget at gøre med, hvad vi ser rundt om i verden i konfliktramte lande og besatte områder.

Julens og epifaniens politiske fortælling

Denne jul blev jeg igen påmindet om den lutherske præst i Betlehem, Mitri Raheb. Mitri Raheb blev født på den anden side af gaden, hvor Jesus blev født. Han er præst i kirken, *Christmas Church in Bethlehem*. Da han engang i adventstiden var sammen med sin menighed, var de bedrøvede over, at de ikke havde mulighed for at fejre julen på grund af den svære situation, de kristne i Palæstina befinder sig i med grænsekontrol, restriktioner og besættelse.

Mitri Raheb foreslog så, at de skulle læse historien om julen sammen. Og da de læste, stod der intet om juletræer, nisser og ovnstegt and. De læste i stedet historien om en lille palæstinensisk dreng, der levede i undertrykkelse, og som var på flugt. Denne læsning gjorde dem ikke nedtrykte. Nej, bibellæsningen gav dem mod!

Historien foregår i det besatte Palæstina, besat af romerne. En gravid teenagepige og hendes forlovede tvinges til at forlade deres hjemby, for at lade sig registrere. Registrering er nemlig besættelsesmagtens måde at kontrollere på: at kontrollere, hvor mennesker bor, og hvor meget uretfærdig skat, de kan inddrive. Snart kommer de vise mænd for at finde Jesusbarnet liggende i en krybbe i Betlehem. Men inden da bliver de infiltreret i et politisk magtspil. Da kong Herodes hører om en anden konge, sættes alt ind på at udrydde denne potentielle trussel mod hans herredømme. De vise mænd bliver en del af planen – de forhøres og indsættes som spioner – men da de finder Jesusbarnet, nægter de at være spioner for kong Herodes. Jesus når at flygte, inden kong Herodes sender sine soldater til Betlehem for at udrydde alle små drengebørn.

Sammenfattes julen på denne måde, bliver det tydeligt, at ikke alene Jesus, men også kristne dengang som nu, lever i en verden, hvor politiske magter og interesser spiller en afgørende rolle. Kristus, den *fredsyrste*, vi følger, og den *fred*, vi ønsker at leve i, står ofte i kontrast til den ufred, vi faktisk befinder os i. Og kristne – fra Paulus til Augustin, fra Calvin til Rowan Williams – har til alle tider spekuleret over, hvordan vi skal forholde os midt i denne verden af politiske, økonomiske, nationale og globale interesser. Som kommunitet er vi også en del af denne verden, og vi kan spørge os selv, om vores fælles liv og regel kan hjælpe os her? Har vi som kommunitet ressourcer til at *leve klogt*, til både at bidrage til det fælles gode og kritisere den uretfærdighed, vi ser?

Hvad der sker politisk i USA påvirker os i Skandinavien på godt og ondt. De politiske tendenser, der er blevet tydelige med Trump, påvirker også det politiske

miljø i kristne sammenhænge i både USA og herhjemme. Katolske kristne oplever, at det bliver sværere og sværere at forstå hinanden. Den medievanlige amerikanske jesuit, James Martin, peger på, at vi på den ene side har katolikker som pave Frans og Joe Biden og på den anden side ”*tea party catholicism*”. Den samme spænding bliver mere og mere tydelig i de mere karismatiske, protestantiske kirkemiljøer, hvor tilhængere af konspirationsteorier og vaccineskepsis er overrepræsenteret. Vi, der tilhører et kommunitet, der er dybt *økumenisk*, har fået en helt ny og uventet opgave, når det handler om, at Kristi krop skal forsones og forenes. Hvordan er dette muligt i dette politiske miljø?

Måder at kristne kan tænke politisk

En fremgangsmåde, der ikke helbreder i dybet, men som kan være en hjælp til at begynde at forstå hinanden, er at pege på, *hvordan* kristne kan tænke politisk. Eller med andre ord: Hvordan forholder kristen tro sig til politik? Nogle mener, at kristne er kaldet til at gå ind i det partipolitiske og påvirke med kristne ”principper”. Andre mener, at vi mere skal påvirke civilsamfundet. Nogle kristne mener, at vi ikke skal blande kristen tro og politik i det hele taget, mens andre igen mener, at kirken skal være stedet, hvor ”sand” politik bliver åbenbart. Jeg vil her forsøge at give *fire* ganske korte og utilstrækkelige beskrivelser, som vi kan tage udgangspunkt i.

1. Kristen tro er politisk (”politisk teologi”)

Den første position kan vi kalde ”politisk teologi”. Denne position tager udgangspunkt i, at kristen tro er politisk, og at kristendommens politiske dimension skal blive tydelig i det samfund, som kristne er en del af. Kristne, der har en ”politisk teologi”, bruger gerne bibelske skriftsteder og ressourcer fra den kristne tradition til at argumentere for det ene eller andet politiske standpunkt.

Styrken i denne position er, at kristnes politiske engagement bliver meget tydeligt. Kristne, der ønsker at engagere sig politisk i liberale demokratier, som vi bor i, træder ofte ind i det partipolitiske system. Gennem demokratiske processer kan kristne hermed forsøge at gøre kristne mærkesager gældende. Svagheden i denne position er samtidig, at kristne politikere ofte kun formår at gøre et *udvalg* af kristne mærkesager gældende i deres politik. Ofte bliver politikeren nødt til at indordne sine kristne værdier under den ideologi, som hun tilhører, om det så er liberale, socialdemokratiske, socialistiske eller noget andet. Derved ser vi et hav af kristne politiske positioner: *Kristen national-konservatisme, kristen libertarianisme, kristen demokratisme, kristen socialisme, kristen kommunisme, Kristen anarkisme* osv. Mulighederne er nærmest uendelige. Hvor kristne placerer sig politisk, har ofte noget at gøre med, hvilke dele af den kristne tro, de synes vægter højest. Kristne med stærk fokus på bjergprædiken og monastiske fattigdomsidealer tenderer måske til at være partipolitisk venstreorienteret, mens kristne med stærk fokus på traditionen

og lange linjer kan være mere konservative anlagt. Kristne med fokus på menneskets gudsbilledlighed og frihed har måske en tendens til at være midtervælgere. De fleste kristne engagerer sig dog ikke direkte i partipolitik, men når der afholdes demokratiske valg, er det samme logik, der gør sig gældende i deres tankemønster. Problemet for mange kristne er, at deres kristne tro ikke kan rummes inden for diverse politiske ideologier. Dette får nogle kristne til at tage en helt anden position, nemlig at kristendommen dermed *ikke* er politisk.

2. Kristen tro er ikke politisk ("apolitisk teologi")

Her er argumentet, at siden kristen tro er noget andet end de ideologier og livssyn, der findes i verden, er den kristne tro ikke politisk. Og så bliver rationalet, at kristne ikke skal blande deres private tro med politiske diskurser. Med Jesusordet – "Så giv kejseren, hvad kejserens er, og Gud, hvad Guds er" – mener de at argumentere for, at tro og politik tilhører to selvstændige sfærer.

Styrken i dette argument er selvfølgelig, at de fleste er enige om, at der ikke er noget parti eller nogen ideologi, der kan rumme den kristne tro. Der er dog mange svagheder. Den kristne reformerte, politiske teolog, James K. A. Smith, har sagt, at der burde være en bibel, hvor alle de politiske ord var skrevet i rødt. Ord som *konge, kirke, rige, herre* og mange flere – ja, de røde ord ville overraske de fleste – er alle politiske begreber. Jesus gik i rette med farisæerne, der var et religiøst-politisk parti – ja, religion og politik var ikke adskilt dengang, som mange mener, at det er i dag. Jesus blev henrettet som politisk oprører. De tidlige kristne blev martyrer, fordi de bekendte, at Jesus er *herre*, og dermed var cæsar det ikke. Religion og politik kunne ikke adskilles dengang. I dag har den liberale tankegang, at religion og politik er to forskellige størrelser, imidlertid fået så stort indpas, at mange kristne har accepteret denne adskillelse. Dermed bliver den kristne tro en indre, privat sag, som kun har offentlig betydning i nogle enkelte mærkesager.

At kristen tro ikke er politisk er, mener jeg, en uholdbar position. Men hvis kristen tro heller ikke kan rummes i en konkret politik (som "politisk teologi"), hvor efterlader det så den kristne? Her kommer vi til den tredje mulighed.

3. Kirken er politisk; alt er politik ("teologisk politik")

En tredje position er at sige, at kirken er politisk; at kirken så at sige rummer fylden af "kristen politik". Denne position kan lyde vanskeligt for mange, for bliver kirken ikke dermed et politisk parti? Modstanden mod denne position har ofte noget at gøre med, hvad vi forstår med politik. Ja, når misforståelser opstår, er det, fordi vi ikke nødvendigvis har den samme forståelse af, hvad "politik" er. Så lad os bruge et øjeblik for dette.

Forskellige definitioner af ”politik”

Mange kristne har den klassiske opdeling af samfundet – i stat, marked og civilsamfund – i tanker, når de definerer politik. Politik bliver i denne opfattelse det, der vedrører *staten*, altså politiske partier, folketinget, demokratiske valg osv. Mange kristne opfatter sig ikke som ”politiske” i det daglige, men når der eksempelvis er valg, tager vi vores politiske forpligtelse på os. Dette er imidlertid en meget snæver definition. En politisk teolog som eksempelvis den pentekostale anglikaner Luke Bretherton peger på, at politik skal forstås meget bredere: Når forskellige stammer i en ørken alle gerne vil have adgang til det samme vandhul, så er det et udtryk for politik, når de skal samarbejde om deres fælles mål. Eller når ældsterådet i kirken skal beslutte, om der skal være stole eller bænke i kirken, så er det politik. Bredt forstået er politik altså det, der sker mellem mennesker og grupper, når vi skal samarbejde, selv om vi har forskellige ideer om, hvad den bedste løsning er, eller hvad det gode liv er. Med denne definition af politik, bliver alle sociale sammenhænge politiske, og alt hvad vi gør, bliver i en eller anden forståelse politisk, for alt hvad vi gør, påvirker andre mennesker. Og da kirken er en konkret, social størrelse, er kirken også politisk.

Tilbage til den tredje position – ”kirken er politisk”. Kristne, der indtager denne position, tænker således ud fra den brede definition af politik. En tydelig repræsentant for denne position er den amerikanske teologi, Stanley Hauerwas. Han vil sige, at kirken ikke *har* en politik, den *er* politik. Det betyder, at alt det, vi gør som kristne – gudstjeneste, bøn, bibellæsning, omsorg, sjælesorg, spiser sammen osv. – alt sammen er udtryk for vores politik. Denne *kristne politik* står ifølge Hauerwas ofte i modsætning til de ideologier og politikker, vi normalt omgiver os med. Den kristne politik udfordrer andre politiske ståsteder, så som den liberale adskillelse mellem religion og politik, mellem etik og politik, mellem indre og ydre, privat og offentligt, eller synet på civilreligion, krig, abort, dødsstraf og hvad kristne ellers må forholde sig til.

Styrken i denne position er, at kristne ikke behøver at forsøge at få den kristne politik til at passe ind i demokratiske processer og politiske ideologier. Styrken er også, at kristne, der indtager denne position, virkelig har en fornemmelse af, at deres identitet som kristne, som døbte, er langt vigtigere end nationalt tilhørsforhold (som Dorothy Day skrev: ”*We are un-American; we are Catholics*”), eller hvad vi ellers kan føle en tilknytning til. Svagheden er dog, at den politik, man før tænke på som statens, nu overføres til kirken. I stedet for at tænke stat, tænkes der kirke, og i stedet for at staten skal realisere en ”god vision” for samfundet, har kirken en ”vision” for mennesket. Denne position er ofte blevet kritiseret for at være sekterisk, da kirken som fællesskab bliver centrum for den kristnes politik. Flere teologer, der har tilhørt eller tilhører denne position, har derfor fundet det

nødvendigt at tale tydeligere ind i offentlige sammenhænge, og derved kommer vi til vores sidste position.

4. Kristne stemmer i offentligheden (offentlig teologi)

Man kan argumentere for, at dette ikke er en position i sig selv, men mere er en beskrivelse af den *måde*, kristne udtrykker deres position. Det er en længere diskussion, vi ikke skal gå ind i. Men overordnet kan man sige, at mens position et (politisk teologi) har fokus på staten, har position tre (teologisk politik) fokus på kirken (evt. som en del af civilsamfundet), så har position fire i høj grad fokus på civilsamfundet og den offentlige debat.

Begrebet ”offentlige teologi” betyder, at kristne forsøger at gøre deres teologi gældende i offentlige samtaler, men på en måde, så alle kan være med. Det betyder altså, at stærk teologiske ræsonnementer enten skal gøres lettilgængelige, så også ikke-kristne kan forstå argumentet, og ræsonnementer kan med fordel ledsages af argumenter fra andre socialvidenskaber, eksempelvis sociologien eller psykologien. Styrken er her, at kristne kan få stor lydhørhed for deres politik (der evt. kan være præget af position et eller tre). Den er ofte meget kulturåben og forsøger at se på det, der forener, også når det gælder andre religioner. Her er den politiske teolog Miroslav Volf et eksempel. Svagheden er dog, at teologien kan forsvinde i denne position. Når tænkere ud fra position tre kunne tænke meget teologisk omkring verden, kan position fire virke som en fornægtelsen af vigtigheden i at tænke teologisk omkring politik og verden. Den offentlige teologi er således tidligere blevet anset som et andet alternativ til andre måder at forstå forholdet mellem tro og politik, men mange teologer er begyndt at forbinde positionerne og benytte sig af denne mere kulturåbne og dialogorienterede form for tænkning.

Hvordan kommer vi videre herfra?

Dette var meget korte skitser, der sikkert giver flere spørgsmål end svar. Men en forståelse for disse positioner kan måske hjælpe os til at forstå hinanden, når vi forsøger at forstå den politiske verden, vi er en del af. Positioner kan hjælpe os til at forstå hinanden, men samtidig er det svært at få virkeligheden til at passe ind i teoretiske kasser. For eksempel er jeg personligt glad for de mange styrker, der er i position tre, hvor vi kristne og kirken er *vidner* for verden om Jesus’ politik. Samtidig er jeg også overbevist om, at vi kristne er sat i verden til at arbejde for det *fælles bedste* – et bibelsk udgangspunkt, der ofte henvises til, er Jer 29:7: ”Strøb efter lykke og fremgang for den by, jeg førte jer bort til, og bed til Herren for den; går det den godt, går det også jer godt.” Skal man lykkes godt med dette, kan position fire være en god vej frem. Katolsk sociallære er langt hen ad vejen et eksempel på en position, der har en stærk *ekkesiologi* (som man har i position tre), men som på en åben måde forsøger at adressere hele verden. Og samtidig tror jeg

også, at kristne kan være kraftigt involveret i demokratisk styreform og partipolitik, som er et udtryk for position et. Det vigtige er, at vi er bevidst om positioners styrker og især begrænsninger og svagheder. Ellers er der en overhængende fare for, at kristne dæmoniserer kristne med andre overbevisninger.

Kommunitetets ”politik”

Månedsbrevene har til formål at vejlede. Også i det politiske landskab, som vi alle lever i. Vi bevæger os nu ud af epifanitiden og nærmer os fasten. Fasten, hvor vi følger Jesus ind i ørkenen, og hvor han – og vi – bliver fristet. Vi skal ikke opholde os ved indholdet af de enkelte fristelser, men bare antyde, at også disse har politisk karakter. Jeg vil afslutte med at pege på nogle af de ressourcer, vi har i vores Regel, som kan hjælpe os til at forme vores kristne politik. Måske er det nogle af disse praksisser, du skal have fokus på i den kommende faste?

En udvidet Lectio Divina: Når vi læser bibelen på denne måde, øver vi os i at *lytte* til Guds ord. Vi gør os åbne og sårbare. Denne måde at lytte på kræver mod. For her bliver bibelens ord til ord til den enkelte og kirken. Jeg tror, at tiden kalder på, at denne måde at lytte på udvides. Vi skal ikke alene lytte til Guds ord, men også lytte til de mennesker, vi møder, der er bærere af Guds Ords billede. Tør vi være åbne og sårbare også her? Har vi mod til at prøve at lytte til og forstå dem, selv om de kan virke så anderledes end os?

Liturgien efter liturgien: Gudstjenestens liturgi udtrykker Guds formål med verden. I liturgien giver vi alt skabt tilbage til Gud, og vi modtager det igen, forvandlet. Som vi agerer i liturgien, med ærefrygt og en vished om, at Gud er nær, på samme måde kan vi kristne være tilstede i verden, i liturgien efter liturgien, med ærefrygt og en vished om, at Gud er nær – også i dem, vi ikke forstår, men som vi alligevel forsøger at elske.

Stabilitas loci: Bliv, hvor du er. Sommetider kan vi have lyst til at flygte fra den sammenhæng, vi er i, fordi vi føler os fremmede og misforstået. Stabilitas loci rummer en vision om, at vi bliver og arbejder for det fælles bedste. Det er ikke den letteste løsning, men måske er det netop i dette arbejde, at Gud former os til dem, han ønsker, vi skal være.

Dette er blot tre eksempler på praksisser i kommunitetet, der kan forme vores ”politiske” bevidsthed. Mange flere kunne nævnes. Som kristne må vi ofte forholde os til ”politiske” forhold *ad hoc*. Det er der noget klogt i, for ingen kan overskue hele verden, alle strukturer og konflikter. Men vi *kan* forsøge at forholde os til ét problem ad gangen og glæde os over, at kirken er stor, og at der er mange kristne (og ikke-kristne) tænkere, vi kan lade os inspirere og vejlede af.

Digital samling med möjlighet att mötas i regionala grupper

TORSDAG 11 FEBRUARI 18.00

Samlingen inleds med att vi ber Vesper. Därefter följer en kortare vägledning med Peter Halldorf utifrån den nyligen utkomna boken *Den åttonde dagen*. Boken kan beställas via: forlag.ekumeniskakommuniteten.se

Efter föredraget kan de som önskar delta i regionala ”rum” där vi samtalar och informerar kring frågor som särskilt rör de regionala mötesplatserna.

Det kommer också finnas en öppen grupp för dem som inte tillhör en regional grupp.

Länk till mötet skickas ut i samband med det här månadsbrevet. Om du inte nåtts av den kan du vända dig till Daniel Persson på: info@ekibs.se.

Digital retreat vid fastans början

TORSDAG 17 FEBRUARI 20.00 - ASKONSDAGSANDAKT

LÖRDAG 20 FEBRUARI

8.00 Laudes
10.30 Vägledning Jonas Eveborn
12.00 Middagsbön
16.00 Vägledning Emma Audas
18.00 Vesper
20.30 Completorium

SÖNDAG 21 FEBRUARI

8.00 Laudes
10.30 Vägledning Jonas Eveborn
12.00 Middagsbön
 följd av Vägledning Emma Audas

Länk till retreaten skickas ut måndagen 15 februari.